

ELŐFIZETESI ÁR:

Negyedévre frt 1.25. Félévre frt 2.50. Egész évre 5 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

IRODALMI, MŰVÉSZETI,
TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI
HETILAP.

— Megjelenik minden vasárnap. —

Szerkesztő és kiadó: VIKÁR BÉLA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Baross-utca 40. szám.

Karácsonyi eladás.

Divatos kabátok, körköpenyek,

valóságos és imitált

ASTRACHAN-GALLÉROKBAN

dús választék, melyre leszállított árak mellett

HOLZER SIMON

Magyarország legnagyobb női felöltők áruházában

Budapest IV. Kigyó-tér 2. szám.

A legkiválóbb történet-
tudósok
közreműködésével.

A füzetek minden
könyvkereskedésben
kaphatók.

Több mint 2000 képpel.

A Millenniumi Történet
lesz az ezredéves ünnepély
legmaradandóbb emléke.

Minden füzet ára 30 krajcár.

Most indult meg

az

ATHENAEUM irodalmi és nyomdai r.-társulat

kiadásában

A MILLENNIUMI

MAGYAR NEMZETI TÖRTÉNET

☞ Tíz kötetben. ☜

Képes diszmű a művelt közönség számára.

Kétezernél több — részben színes — illusztrációval és képmelléklettel.

Tessék az első füzetből
mutatványpéldányt kérni.

SZERKESZTI:

SZILÁGYI SÁNDOR.

Tessék az első füzetből
mutatványpéldányt kérni.

A mű beosztása:

Bevezetés: Irja Vaszary Kolos bibornok-hercegprimás.

- I. kötet: Pannónia. Irják Fröhlich Róbert, Kuzsinszky Bálint és Nagy Géza.
Vezérek kora. Irja Marczali Henrik.
II. kötet: Az Árpádok kora. Marczali H.
III. kötet: Az Anjouk kora. Pór Antal.
A luxemburgi ház. Irják Fejérpataky László és Schönherr Gyula.
A III. kötethez az archaeologiai részt írja Czobor Béla.
IV. kötet: Mátyás király. — A Jagellók kora. Irja Fraknói Vilmos.

- V. kötet: A Separatio. Habsburgok és Báthoryak. Boeskey. Irja Károlyi A.
VI. kötet: Küzdelem a nemzeti önállóságért. 1608–1690. Irja Angyal D.
VII. kötet: II. Rákóczy Ferencz kora. Irja Thaly Kálmán.
VIII. kötet: A hanyatlás kora. 1712–1815. Irja Marczali Henrik.
IX. kötet: Az ujjaébredés kora. 1815–1848. Irja Ballagi Géza.
X. kötet: A modern Magyarország. 1848–1895. Irja Marczali Henrik.

Millenniumi Epilog. Irja JÓKAI MÓR.

A Millenniumi Történet a magyar történeti irodalom legfényesebb alkotása.

Minden korszakot a legjelesebb és leghivatottabb szakember írja.

Tíz kötetben, vagyis 200 füzetben lesz teljes.

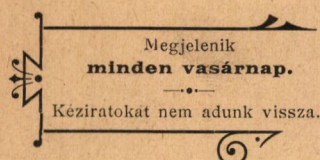
A képanyag magában foglal: arcképeket, történeti események színhelyeit, régiségek, műemlékek, fegyverek, ruházatok hű képeit, pecsétet, pénzek, okmányok hasonmásait, térképeket és legjelesebb történeti képeink fényes kivitelű reprodukcióit.

Hetenkint egy
harminc krajcáros
füzet.

A Millenniumi Történet beszerzésével minden magyar ember saját tűzhelyén emelhet maradandó emléket nemzetünk dicső múltjának.

Az első füzetet minden könyvkereskedés
kíváncsra megtekintésre elküldi.

A Millenniumi Történet külön vízjellel el-
látott famentes papíron nyomtatott.

ÉLET

Előfizetés:
Negyedévre 1.25 frt. Félévre 2.50.
Egész évre 5 frt.
Egy szám 10 kr.

IRODALMI, MŰVÉSZETI, TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

TARTALOM: Alkalmatlan gondolatok, (vers). Szabó Endrétől. — A botrány, (Silhouette). Sebestyén Károlytól. — Smúl Igig, az ékszerész, (Novella). Potapenko J. N.-től. — Agrár ébredés. Bálint Imrétől. — Zene. Az operáról. **Szemle:** A nemes ifjúság. — A nyilatkozatok. — A magyar törvényhozás. — Kossuth-üldözés. — A királysértés. — **Irodalom:** Herczeg Ferenc. — Pécsi Lajos. — Ignótus. — Várad Dezső. — Falk Zsigmond. — Kőrösi László. — Londes Elek. — Aigner Lajos. — Ifjúsági Olvasmányok. — Menaszéria. — Budapesti bankgyesület részvénytársaság.

Alkalmatlan gondolatok.

Van egy király, van nyolc miniszter
S négyszáz követ körülbelül,
Aztán több millió filiszter
(Alul paraszt, mágnás felül);
Végy hozzá jó darabka földet,
Ripszet (pirost-fehéret-zöldet),
S nyugton ballaghatsz oszt' haza, —
Tudod: mi a magyar haza.

Vagy nem úgy van? Talán csalódom?
Tán vakság bántja a szemem?
Vagy talán felfogásom ódon
S jó volna felfrissítenem?
Hadd látnám, érteném a dolgot,
Hogy nem oly könnyen összetoldott
Izé a hon, de hű fiak
Szövetsége közjók miatt.

— Megúntam a theóriákat,
Ábécés könyvek tételit,
Melyekből a szegény diáknak
Fejét „eszmékkal” terhelik,
De amiket később a lomba
Dob ez, lassankint megcsalódva,
Látván, hogy amit könyv tanít:
Ámtítás, puszta szó a' mind.

Látom: bámul e rút beszéden
Kegyelmes excellenciád;
Értem. Úgy tennék én is épen,
Még jó, hogy rendőrt nem kiált.
Önnél, kit búsásan fizetnek,
S hordója rangnak és címeknek,
Ki drága füstöt szí, mulat,
Természetes ez ámulat.

De élne csak saját zsebére,
Szólitnák úgy, hogy „hallja kend!”
S tisztét csak úgy végezni kéne:
Szeretném látni, mit teend?
Igy szólna-e: szolgálom ingyen
Hazám — nem kell a rang s a cím sem —
Ön egy grimásszal félre néz;
Hja, persze. persze, ez nehéz.

Nehéz! mégis hány van, ki végig
Harcolja, vívja, küzdi azt,
Kinek a szíve s marka vérzik
Szomorúság s dolog miatt!
Ekéhez áll, túrván a földet,
Kohóba' sül, műhelybe' görnyed,
Megy a harctérre — s mindezért
Ellicitálják mindenét...

Ők nem „haza”, mert ők azok csak,
Kiknek a hont szeretni „kell”,
Kiknek kemény parancsot osztat
A haza a közegivel;
Bíró, kisbíró, egzekútor —
Mind fényt nyer a kegyelmes úrtól,
Hanem a nagy nép-óriás
Csak közleher-tárgy — semmi más.

Igaz: azért van a temérdek
Képviselő, törvénytevő,
Hogy megvédje a condra népet,
Kit baj szorít mindenfelől.
Hanem hát ez csak móka, kérem,
Még annak is roppant idétlen,
S illúziónk mind szétszalad,
Ha tudjuk: kikből áll e had.

Vegyük csak újra: ez bukott úr,
Kerül kapát, ekét, kaszát,
De mert a gyomra rája mordúl:
Mandátum, enni addsa hát!
— Az dús, de vad-szamar, tehátlan
Mandátumot vesz; — erre bátran
Magasra tartja a fejét,
Mert immár ő okos, derék.

A harmadik meg sanda róka,
Csahol mindig és lesben áll,
Várakozván rá évek óta:
Mikor tömik száját be már?
A negyedik unatkozott honn,
Hát feljött, lévén itt a bon-ton,
Hogy a követnek — (ott, ahol) —
A legszebb hölgy is megfarol.

De hát elég. Százzal szorozva
Kijő a szám hiánytalan;
Aztán vessük rostára s hogyha
Egy is kivál: itt a nyakam.
Hát ezek védjék tán a népet?
Uram, hisz tréfát én is értek,
De e csalárd játék felett
Biz Isten sírást érezek.

— Alázatosan meglapulva
Nagy D-be hajtom hátamot,
Úgy nézek a kegyelmes urra
És kérem a bocsánatot,
Amért vakmerőn úgy beszélek,
Mint ahogy látok, hallok, érzek,
De ez már így van én velem,
Bátor betörjék a fejem.

Nem tagadom, hogy nő a félszem
Mindig, ha ily dalt kezdek én,
És a vasat már szinte érzem,
Amint szisszenve döf felém;
De hogy lantom mégsem teszem le:
Tanúm a koldus-bot kezembe,
S tanum a céhek átka, hogy
Igaz valék, igaz vagyok.

Szabó Endre.

A botrány.

(Silhouette.)

— Hát maga, Friedné, mit keres itt az esküvőn?

— Én? Furesa. Hát nem járok én el minden esküvőre? De maga, maga igazán nem tudom, mit szímatol itt?

— Botrány lesz. Bizalmasan suttozta oda a másik vénasszonynak és szeme kéjben ragyogott. Botrány lesz. Biztosan tudom. Nézzen oda föl, a mennyezet alá. Látja maga azt a rút, sovány, száraz, kiaszott vén teremtetést — majdhogy egyebet nem mondtam az Isten házában — látja? No, hát nézze meg jól!

— Kicsit messze van, édes Krauszné, nem lehet ellátni odáig.

— A maga szeme is lefelé jár ám. No, nézen hát oda. Látja a vőlegényt is?

— Csinos ember. Szép fekete körszakálla van. Hiszen különben majd ha kifelé jönnek, meglátom közelről is.

— Azt gondolja? Nagyon csalódik. Nagyon,

de nagyon csalódik! Hát nem megmondtam, hogy skandalum lesz?

— Ugyan miféle skandalum egy ilyen esküvőnél! Minden elsőrendű! Világítás, kántor, beszéd, pap, minden elsőrendű. Még a második emeleten is égnek a gázok. Skandalum csak a szegény embernek esik meg, nem az ilyen gazdagoknál. Nézze, csak úgy ragyog a sok drága ékszer. Azért jövök ide a magam nagy nyomorúságában, legalább máson hadd lássak egy kis ékességet.

— No jó, jó, talán már eleget beszélt. Most énám hallgasson. Én azt mondom, hogy itt ma botrány lesz. Biztos forrásból tudom.

— Mi az? mi van? hát szóljon már!

— Ez a fiatal ember elbolondított egy lányt. Bizonyára ösmeri a lányt. Szép nagyon. Egész Pest ösmeri. Szekeresi Lilinek hívják, tudja, az a szép szőke lány, a Váci-utcából. Hát ez a fiatal doktor itt kurizált neki. Egy kicsit ki is tartották, amint hallatszik. Már nagyon benső viszony volt köztük és...

— Talán valami követ...

— Eh, butaság! Nem elég, hogy a lány örökre

kompromittálta magát vele? Együtt jártak az utcán, este, délben, vasárnap délben az Andrássy-úton. S a lány keblén egy csokor, talán tíz rózsából Seyderhelmtől. Ő vette neki, senki más. Egyszóval: régesrég jegyeseknek tartották őket. Én csak annyit beszélek, amennyit hallottam. Többet hallottam, mint maga, de a mosóné, aki hozzájuk jár, unokatestvérem. Az mindent tud. No hát.

— No, mondja már, úgy szeretném tudni a végét!

— Mondom, no, csak ne sűrösse. Most úgyis a pap beszél. Már hallottam ezerszer azt a sok unalmas butaságot! Hát egyszer csak — ganz jäh — kapja magát az Alfonz úr és elmarad. No, mit szól maga ehhez?

— Nagyszerű! És?...

— Hát nem elég az? Két hétre rá eljegyzi ezt az undok lányt itt és ma, három hónapra, megtartják az esküvőt. A lány csunya, de van sok pénze. A Lilinek legföljebb pár ezer lett volna.

— Ilyen csodát már hallottam eleget. De hol itt a botrány?

— Ja, az az érdekes benne. Lilinek van egy bátyja, egy rezervhadnagy, aki nagyon mérges volt mindig az Alfonz úrra és útálta, hogy kitartatja magát — mert azt végre is nem lehet letagadni — most meg éppen dühös a csalfára; föltette, hogy akármibe kerül is, csúffá teszi. Itt a templomban a vőlegényt, amint kijönnek, pofon üti!

— Ah! Istén! Az nem lehet! Itt a templomban?

Krauszné diadalmasan nézett áldozatára.

— Ennek aztán inponáltam.

A két asszony elhallgatott. A szertartásra figyelt, mely vége felé közeledett. Hideg és kietlen volt az egész ceremónia. A pap nagyhangú frázisai, az orgona öblös hangja, a hatalmas oszlopok, a ropant fényözön mind oly szomorú ellentétben állt az emberek hitványságával.

A két asszony kíváncsi szemmel nézett körül, nincs-e az óhajtvá várt fiatal ember a sorok közt, ki a botrányt meghozza. Most már Friednének is úgy tetszett, hogy bizony igen hiába való lett volna az ő fáradsága, ha a Szekeresi urfi el nem jön.

De jött be az ajtón. Csak ő lehetett az. Szép szőke fiú, zavaros kék szemmel, reszkető, izgatottságtól reszkető kézzel. Nagyon sebesen járt, aztán megállt egyszerre és fülelt, tájékozódni akart, jöhetnek-e már lefelé? véget ért-e már a komédia?

Nem akarta igen láttatni magát. Szégyenkezett kissé, bár talán az a szégyenérzet volt az egyedüli, mi egyetlen nagy célján kívül még idegeire, elméjére hatni tudott.

Leült az erkély sötét padosrai között az egyik padba; vele szembe ült két nagyon szegényes öltözetű asszony. Suttogtak és rámutattak.

— Látja, eljött!

— Nagyszerű! Hát ő az? Szép fiatal ember!

— No, most nézze, hogy hegyezi a fülét.

Az orgona a Szentivánéji álom nászindulóját zengte.

A lakodalmas menet megindult kifelé.

Elöl az anya és férje.

Aztán a vőlegény és menyasszonya.

Sokan álltak útjukba s fogták el kezüket, hogy üdvözljék. A babonások azt hitték, egy boldog menyasszony köszöntése, egy boldog vőlegény üdvözlése nekik is szerencsét hoz.

A menyasszony pedig sejtett és gyötrődött. A vőlegény arcán halálos sápadtság ült.

A fiatal Szekeresi feszengett helyén. Fölállt, meg-meg leült; soká tartott neki ez a komédia.

Már hiányzott belőle az a féktelen düh, amint a sápadt férjet közelgteni látta.

Karját még szinte megszokásból ökölbe szorította... De egyszerre eszébe jutott az egész nagy kárhuzatos botrány, amit előidézne. Meggondolta a dolgot, s amit szájaskodva fogadott hetekig, nem hajtotta végre: szőke hajú, szenvedő testvére jutott eszébe.

A pár elhaladt mellette... a vőlegény arca még egy árnyalattal sápadtabb lett... csaknem összeroskadott.

Szekeresi a szemébe nézett — de karja lehanyatlott.

Sebes vágatással rohantak el a díszes fiakkerek haza, haza a biztonságba!

Friedné, a szelidlelkű Friedné pedig keserves csalódásában epés hangon fordult Krausznéhoz.

— Jaj, maga is de jól tud mindent előre! Nagyszerű, hogyan be van avatva!

Sebestyén Károly.

Smúl Icíg, az ékszerész.

— Potapenko J. N. elbeszélése. —

Minthogy azonban Josszel nagy részvételt volt Icíg iránt, hát elhatározta, hogy szigorú rendszabályokhoz nyúl.

— Ülj ide, Icíg, ülj ide. Ülj ide, Icíg, és dolgozzál! szólott egyszer szigorúan. Icíg a legkisebb ellenmondás nélkül leült. A kezébe adtak egy darab rezet, amivel semmit sem tudot csinálni. Ott ült egy héten, egy másikon, egy harmadikon, egy hónapon, egy másikon egy harmadikon át és egy jöttával sem haladt előre. Maga Josszel tanította, testvérei tanították, de Icíg semmire sem vitte. Hallgatta őket, de egészen másra gondolt. Voltakép semmire se gondolt, csak érezte, hogy mindehhez, t. i. amit atyja meg testvérei tesznek, semmi köze s valami másra van neki szüksége.

— Nem, mondta végre Josszel, ebből az Icig-ből sohasem lesz semmise. Mit csináljak vele? Mit csináljak veled, Icig?

Icig nem tudott erre a kérdésre felelni. Tudta is ő, mit csináljanak vele. Elbocsátották a „réz- és bádigos üzletből“ s mindnyájan közös erővel kezdtek gondolkozni azon, hogy mit csináljanak Iciggel.

Különös buzgósággal és sokat tűnődött ezen maga Smúl Josszel. A többi rokon, így a különböző oldalról való, bácsik és nénik, csak tetették, mintha tűnődnének rajta, s ezt is csak azért, hogy meg ne bántsák Josszelt. Hanem bensőjükben rég megismerték, hogy Icig teljességgel ostoba. Természetesen egyikük sem szánta el magát, hogy ezt elárulja Josszelnek, Isten mentsen! Egyáltalán meg nem foghatták, mikép volt lehetséges, hogy Josszelnek, olyan okos embernek és oly derék réz-, bádigo és cinkművesnek ostoba fia szülessék. Annál is inkább, mert eladdig a Smúlok családjában egyetlen ostoba és munkakerülő ember soha nem találkozott, hanem egytől-egyig derék rézkovácsok, bádigosok és „cinkcsinálók“ valának. De arról, hogy Icig ostoba, és hogy nem lesz belőle semmi egyéb, csak egy sémmirevaló, kivétel nélkül mind meg voltak győződve, Josszel kivételével. Még Josszelnek is fejébe ötlött az a gondolat: „Talán ostoba ez az Icig?“ S akkor figyelmesen nézte a kis Icig halvány képét és az ő sötét, ragyogó szemét, melyek mindig valahová a távolba révedtek, valamit kerestek és mélázva tűnődtek el valamin. És így szólt magában. „Nem, nem, Icig nem ostoba! Óh, Icig korántsem ostoba!“ És mégsem bírta kisütni, micsoda munkára foghatná Iciget. Olykor magához intette és mondá:

— No mondd csak szépen, Icig, mit akarsz te tanulni? Mi lesz te belőled?

Icig álmadozva nézett ki az ablakon és hallgatott, mert nem tudta, hogy mi legyen belőle. Hát hogyan is tudhatta volna, mikor arról se tudott semmit, mi minden van még a világon, rézkovácsokat, bádigosokat és zsinagógai ajtónállókat és azokat a képtelen csudákat kivéve, amikről az öreg Kháim mesélt.

— Talán kereskedő akarsz lenni, mondd? kérdé Josszel.

— Nem tudom! felelé Icig.

— Hm... Igen ám kereskedőnek lenni szép dolog, csak hogy ahhoz sok pénz kell s nekünk az sohasem volt sok... és én azt hiszem, egy Smúlnak sem volt soha 20 rubelnél több egyszerre a zsebjében. Hanem talán miniszter akarsz te lenni? Icig ugye te miniszter akarsz lenni? He, látom, te nem tudod, mi egy miniszter! Egy miniszter az — a legfontosabb ember a státusban, a császár után... No, hát miniszter akarsz lenni, mi? kérdezte Josz-

szel oly jámbor hangon, mintha csak egyet kellene ütnie egy lyukas teafőző darabjával egy tepsire, hogy Icig azonnal miniszter legyen. Ámde Icig semmitsem akart és nem szűnt meg foglalkozás nélkül maradni.

Már tizennégy éves lett, mikor a legidősebb nőtestvérének Klárikának kezét egy, mint az összes rokonok állították, „igen derék úri ember“, megkérte. — A derék úri embert Jóskának hívták és a Moselsteinok családnevét viselte. Derék úri ember volt azért, hogy jó állása volt és jó kézművet folytatott. A város első ékszerésze- és aranyművesének Barmass úrnak műhelyében dolgozott, kinek árútára a főváros büszkesége volt. Külsejét nézve azonban nem volt Moselsteinon semmi, amitől fiatal leányok rendszerint el hagyják magukat vakítani. Divatosan öltözködött ugyan és természetesen pájeszt nem viselt, de szörnyű vörös szakálla volt, rendkívül hosszú orra és igen nagy fogai. Csupán szívbeli vonzódásból vette el Klárikát, mert Klárika szép volt és nem kapott hozományt. A lakodalom után Josszel közölte a baját sógorával Icig miatt és tanácsot kért tőle.

— Hm! mondta Moselstein: Ön azt mondja, atyus (azért beszél Josszellel oly alázatosan, mert művelt ember volt), hogy neki semmire sincs kedve? Ez nekem különösnek tetszik és én csodálkozva hallok, hogy ön ezt mondja, atyus. Minek kedv? És mi az a kedv? Ön az apja, hát parancsolhat neki és kényszerítheti őtet. Ugy gondolom. És ha nem akar, egyszerűen megverheti, atyus, úgy gondolom. Én pl. tudom, hogy Barmass úrnak egy gyerek kell a műhelyébe... És miért ne adná ön atyus, Iciget a Barmass úr műhelyébe? Ott megtanulja az aranyműves- és ékszerésmesterséget, s az nagyon jó. S ott épenséggel nem lesz rossz dolga, mert én nézni fogok arra. Ugy gondolom, atyus, de hogy ön mit fog tenni, azt nem tudom, mert önnek megvan a maga feje...

Josszel nem hitt Moselsteinnak, hogy Icigbe csak úgy egyszerűen kedvet lehet önteni valami munkához, de gondolta, ez jó alkalom és miért ne adná be Iciget Barmass úrhoz? És hátha ez tet-szeni fog Icignek?

Magához szólította Iciget és kérdé:

— Icig, akarsz-e te sok, nagyon sok gyémántot látni és mindenféle köveket, he?

— Mi az? kérdé Icig.

— Oh, gyémántok, azok ám csak a szép dolgok! Ugy ragyognak és játszanak! A többi kő is mind ragyog, mint a nap... Az szép, nagyon szép! Icig szemeiben tűz lobbant fel.

— Szeretném meglátni, hogy ragyognak! — mondta élénken.

— No, akkor hát ide hallgass: Moselstein el-visz téged egy olyan helyre, ahol sok, sok gyémánt

van, és te ott meg tanulsz gyémántot csinálni és más köveket. Jó lesz Icig?

— Jó!

Josszel kimondhatatlanul víg volt. Lám, minden embernek megvannak a maga hajlamai. Talán éppen az ékszerészésre volt Icignek hajlama. Tegyük föl, hogy eddig az összes Smúloknak hajlamuk lett volna a rézkovácsáshoz és bádoggossághoz, hát biz ez nem sokat jelentene. Nem ok nélkül lobbant föl tűz Icig szemében, mikor azt mondta Josszel, hogy a kövek úgy csillognak és ragyognak mint a nap...

Másnap pedig vettek Icignek egy hosszú kabátot és elvitték Barmasshoz.

Moselstein az egész úton arra oktatta, hogyan kell beszélni Barmass úrral, mert, az ő nézete szerint, nem volt szabad vele úgy beszélni mint akármely más emberrel.

— Barmass úr — gazdag ember, nagyon gazdag ember, mondá, csak kövekben kétszázezer rubelje van és sok aranya meg ezüstje. Oh, igen gazdag ember! Ő megvehetne engem meg Klárikát meg atyust és mind a Smúlokat!

A kétszázezer rubelnyi összeg semmi hatást nem tesz Icigre, hanem az a kijelentés, hogy Barmass úr, mind a Smúlokat, sőt még ötet, Moselsteint is megvehetné, csodálkozásba ejtette. Különösen lehetetlennek látszott előtte az, hogy Barmass úr Moselsteint megvehetné, aki oly gazdag és fontos úrnak tűnt föl szemében.

Élénk fantáziája hallatlanul magas növésű embert rajzolt eléje, aki aranyba és ezüstbe van öltözve s drágakövekkel megrakva, melyek mind napként villognak. Ez volt Barmass úr. Így képzelte el azt az embert, aki Moselsteint is megvehetné.

(Vége köv.)

Agrár ébredés.

Fél Magyarország felébredt hosszú álmából. És ehhez fél Magyarországnak teljes joga volt. Ennek az ébredésnek pedig némi jelentősége is van.

Magyarország népességének 62.5 százaléka őstermeléssel foglalkozik és némi túlzással, „agráriusnak” mondható. Mert azok, akik többek között az agrár érdekek is érvényesíteni kívánják, ma már megérték az „agrárius” csúfnévre. A földműves pedig, mint szintén gyöngy ember, bátor-szintén a saját előnyeit hajszolni, tehát ő reá is ráillik félig-meddig az „agrárius” kifejezés, nemcsak az agrárpárttá alakult gabonaügynökökre.

És ez a 10,905.444 ember egy szál megmozdult, és mozdulatuk alatt megdőbbsent a föld. A gazdatársadalom kezd tudomására jönni annak,

hogy ez a hosszú álom talán már nem is egészséges, és kezdi észre venni, hogy nyakára nő a kicirkalmazott teoretikus nemzetgazdák által „termelési faktornak” nevezett kapitális és hogy a gazdaságpolitikai teóriák „kereslete és kínálatának” bölcsőjéből már ma kinőtt az anyagból készült és anyaghoz tapadt világ.

Ma már az élet bonyolatainak nem felelnek meg a teoretikus nemzetgazda-gyerekek papírból készített jegeczeit, mert a kereskedő, az iparos nem Roscherből tanul közgazdaságot, hanem azt gondolja, hogy aki bírja, marja.

Ezt már ma egy kissé be is látta a gazdák világa; sajnos, hogy egy kissé későn látta be. A gazda kezdi észre venni, hogy ilyen módon nem is eléggé jövedelmező az alvás és hiába fekszik rá a szalmájára, Csáky-szalmája marad azért az, ha alszik a gazda és a szemfülesebbek ki-ki húzogatója alóla.

Hát mit is tehetett okosabbat, minthogy igyekezett felébredni. Noszogatja is egyik a másikat, hogy el ne aludjon hamar újból, mert bizony egy kicsit sötét van még.

Miért is nem tudott a magyar gazda akkor felébredni, mikor még világos volt? Akkor nem kellett volna úgy félni az újra elalvástól. Miért ébredt fel az angol, a holland, a francia, a német, meg a rendesen késő érkező osztrák is, akkor, amikor a fejlődés lefelé veszi útját? Hát azért, mert ő magyar gazda, és a magyar gazdának megvan az a kiváltsága, hogy ő csak akkor kezdjen oltani, mikor már a körmére ég s csak akkor ébredjen fel, mikor már a halottkém a halált konstatálta. És akkor már nehéz az ébredés, mert dögnök is kell ott lenni, ahol a kutya a földet kaparja és az orvos, ha nagyot tévedt is, mégis van abban valami, amit mond.

A magyar gazdatársadalom azonban a múlt vasárnap azt állította magáról, hogy él. El is mondott egynehány hatalmas beszédet a saját egészségére, hát csak kell benne valaminek lenni. Már most csak azt volna jó bemutatni, hogy cselekedni is tud. Azt már láttuk, hogy a halottnak vélt társadalom erélyes tiltakozása ugyancsak imponált s hogy a kormány, amelyet egy csapással agyonütni volt a terv, megmozdult, hogy kedvében járjon az agrármozgalomnak, de hisz a kormánytól mi normális körülmények között máskor sem vártunk honárulást s így ez csak kevéssé lep meg bennünket.

Ma már, szerény véleményünk szerint, nem is az a fődolog, hogy a társadalomnak némi haszna legyen a szépen megindult mozgalomból, hanem az a fő, hogy az agrárvitát a Házban minél tovább és minél laposabban húzzuk ki, hogy a hírlapi cikkekben ezerszer megírt, jóllehet igaz, de ismert

igazságok össze-vissza, fel- és aláhányassanak, rostáltassanak, mert különben mit tenne az ország azzal a szerényke összeggel, melyet a Ház elköltéségeté s mely talán a tokaj-aljai szőlők regenerálásának árát, ha egészben nem is, de részben mégis fedezhetné.

Kevesebb beszéd, nagyobb összetartás és a tett propagandája!

Ez kell az agrár Magyarországnak!

Bálint Imre.

ZENE.

Az operáról.

Mialatt az operának a sajtóhoz való viszonyát tárgyaló minapi cikkelyünk betűit rakosgatták, *Nopcsa* báró első ténykedéseképen rendeletet bocsátott ki, mellyel a sajtót kitiltotta a színháznak minden hivatalos helyiségéből. Hírlapíró kollégáink testületök hírnevének tartoztak azzal, hogy az eljárás *mikéntje fölött* a legerélyesebb hangon fejezzék ki megbotránkozásukat. A nyilatkozatot a főszerkesztők adták saját nevükben s az összes lapok közölték. Az eset ezáltal ép oly komoly, mint az operára nézve kellemetlen és válságos akciónak látszatát nyerte.

A kormánybiztos úr jogait általában s a vezetése alatt lévő színházak helyiségei fölött különösen, legkevésbé sem vonjuk kétségbe. Elvileg roppant helyesen cselekedett; megengedjük. De visszatetsző modora, tapintatlan ázsiai eljárása, sajnos, ismét szomorú illusztrációja lett a múlt század institúcióiban álmodozó arisztokraciának, tele dölyfösséggel, önhittséggel, feudális eszmékkel és botor kiméletlenséggel.

Mi lesz rendeletének közvetlen következménye? Az, hogy a lapok tudósítói első sorban örülnek neki, mert fegyver az ő kezükben. Megsértése a sajtónak, mely fölöslegessé teszi az intézettel szemben való további kiméletességet. Ha pedig az operai referensek — teljesen megmaradván tárgyilagosságukban és igazságérzésükben — leveszik azt a rózsaszínű pápaszemet, melyet a kulturális ügyre való tekintettel eddig bírálataikban használtak, ha ezentúl abszolút ítéletet mondanak, sok olyasminnek kell nyilvánosságra jutnia, amit eddig szokás volt részint személyes, részint tisztán ideális kiméletből elhallgatni. S ez azért történjék, hogy a kaszinó tagjai annál fesztelenebbül mulathassanak a couloirokban? Volt erre szüksége az operának?

*

Az opera hűséges látogatóinak serege különben oly picinyke, hogy kevesen vennék össze

fájdalommal, ha a nemes báró egészen kitiltaná színházából a publikumot s külön előadásokat rendezne a magas főnemesség számára. Míg a népszínház biztosította magának a lakosság széles rétegeit olyképen, hogy bizonyos emberek hetenként, havonként egyszer-kétszer szükségesnek érzik a népszínházba való járást; sőt a nemzeti színház előbbre is van már ennél egy lépéssel, lévén neki abbonens törzsközönsége, addig az opera többnyire a legügyesebb szabadjegypolitikával sem tölti meg nézőterét. Elismert nagy művészek, így *D'Andrade* félig üres ház előtt játszottak Voltak üres premierek; s az ujonnan betanult *Szevillai borbélyt* ideális szereposztással a második előadáskor tátongó széksorok előtt játszták. Az üres páholyok kísértetiesen ásítanak ránk és hiába keressük a fényes hölgykoszorút, mely külföldi színházakban az első emelet korlátjai mögül a nézőterre mosolyog. Aki lóversenyek után látja az *Andrássy-úti* pompás kocsiorkozót, megdöbbenve kérde: annak a fővárosi publikumnak, mely ennyit költ lovakra és toillettekre, a művészetre nem jut? Az operának apellálnia kellene haute-volée-nk bőkezűségére és — hiúságára. Egy-egy oldalcsillár folyújtása persze nem elégséges, társadalmi akció kellene, mely az opera látogatását ismét divatossá, sikkessé tenne. E sorok írójával nem egyszer megtörtént, hogy mikor operába készült, előkelő társaságban így aposztrofálták:

— Istenem, operába? Hogy' lehet operába menni . . . ?

Hamburgban társaság működik, úgy hallom kiváló sikerrel, „a színházak látogatottságának emelésére.” Nálunk a klubbok és szalonok volnának hivatottak erre. Színlapokkal és újságreklámmal édeskeveset érünk el. Viszont a bérletet kevésbé jómóduaknak is lehetővé tehetjük azáltal, hogy bérelhetni a hét bizonyos napjára. Azonfelül népszerű árak mellett játszhatnának hetenkint egyszer s ezekre az előadásokra *külön bérletet* nyithatnak. Népszerű előadásokon a legérdemesebb műveknek a legjobb erővel való bemutatását értem. Ha úgyis deficit van, egyre megy elvégre az üres ház bevétele magas helyárakkal s a zsúfolt ház jövedelme olcsó ülésekkel.

Azonban nemcsak a közönségre háramlanak kötelességek a művészet megalkotásában; egyenlő tényező az intézet vezetősége is, melynek mindent el kell követnie, hogy ügyet vessen a színházlátogatók igényeire és kényelmére.

Kivált tél idején sokakat az út riaszt vissza az operából hazafelé. Kocsi drága; lóvasút, elektromos nincsen. Ha az intendáns magáévá tenné az ügyet, a lóvasúti társaság talán örömet rakna kiágazó sínpart a Révay-utcába, hol az előadások után minden irányba vívő kocsik várának; s a

villamosvasút is gondoskodnék a nagymező-utcában egy-két waggonról. A hivatalnokok s a katonatisztek hiányát érzik az egyszerű átalakítással kivihető földszinti állóhelyek. Bécsben a tisztek ilyenre húsz krajcáros belépőjeggyel mehetnek. Olaszországban, hol aránytalanul kevesebb a sár, mint nálunk, minden színház előtt kurjongató *lastrastivali*-k szaladgálnak, a kik fényesre mázolják az urak cipőit. Ugyancsak Olaszországban a nagyobb színházakban van az urak számára dohányzóterem, a hölgyek részére fényesen berendezett toiletteszoba. Ez különben olyan luxus, melyről örömezt lemondanának. Célszerűbb már az olaszoknál az a szokás, hogy a szövegkönyvet olcsó pénzen árulják részben mindjárt a pénztárnál a jeggyel együtt, részben gyerekekkel a foyerban. Ott nem képzelhető, hogy valaki annyira ne tudja a színpadon végbemenő meséket, mint nálunk némely operai habitué vagy éppen szakíró. Üdvös reformot kezdett egyszer Zichy Géza, ki a *Bagdadi borbély* szövegének rövid kivonatát a színlap hátára nyomatta. Miért nem folytatták?

Nem áll annyi hely rendelkezésünkre, hogy ezer ilyen apróságot fölemlítsünk. Vannak égetőbb kérdések, súlyosabb hibák, a mik elől ki nem térhetünk.

Repertoir dolgában hallatlan visszaélések történtek már közönségünk báránytürelmével. Próbálják meg egyszer Milanóban vagy Bolognában kihagyni a *Lucia* temetőbeli jelenését a nélkül, hogy erről a nézőket értesítsék; tegyenek kísérleteket olyan előadásokkal, a milyen minap a *Nürnbergi baba* volt: hatalmasan megnyilatkoznék az olasz temperamentum mindannak rovására, ami a színházban rontható s bontható. Valahányszor egy előadás elmarad, — ami emberi dolog s meg is esik mindenütt — el lehetünk rá készülve, hogy a legbotrányosabb csere vár reánk. Kevesen váltják vissza jegyüket, ha egyszer megtették az utat a színházig. Még kevesebben örülnek, ha *Az istenek alkonya* helyett a *Granadai éji szállást* s a *Bécsi keringőt*, *Tannhäuser* helyett harmadrangú szereposztással a *Traviátát* kapják. Segítsenek a bajon úgy, mint másutt: állapítsanak meg a belső használatra szánt kéthetes műsorban egyszersmind pótelőadásokat s ezek személyzetét tartsák készenlétben. Vagy léptessék valahára életbe a kettős szereposztást, mellyel foglalkoztatnának sok olyan művészt, ki most hónapokig a második emeleti páholyban szerepel.

Minden tekintetben megfelelő műsor s a rendelkezésre álló művészanyag teljes kiaknázása próbaköve a feladata magaslatán álló dlrektornak. Nálunk hetekig tartó ballettek és lejátszott játékooperák után oly repertoírok következnek néha, hogy öt-hat nagy kaliberű munka közvetlenül egymásután kerül

sorra. Egész véletlenül akadtunk a következő heti programra: Szept, 11: *Sába királynője*; szept. 13: *Lohengrin*; szept. 15: *Otello*; szept. 16: *A walkür*. Minő pazarlás! Azonkívül minden műfajnak külön-külön publikuma van. Föltehető-e, hogy akárcsak a materiális áldozatot tekintve, valamely polgárilag szituált ember képes hat napon belül összes kedvelt operájára elmenni?

Fölületes színházjáró publikumunknak viszont hibája, hogy hajhássza az újat s az idegent. Nagynehezen hallgat meg egy darabot kétszer. A bérlők irtóznak a premierek sikerétől, mert tudják, hogy háromszor-négyszer kapják majd egymásután. Az igazgatóság a legritkább esetben szokta a premiereket bérletszünettel kihasználni.

Közönségünk végre annyira kozmopolita, hogy minden idegen művészt előnyben részesít a hazával szemben. Mig a külföldön szeretettel dédelgetik, buzdítják és bátorítják a fiatal kezdőket, érdeklődéssel figyelik fejlődésüket s ha ilyenformán saját szemök előtt látták őket nagyra nőni, a maguk neveltjének tekintik s büszkeséggel mondják a magukénak. Budapesten magyar énekes még nem lett nagygyá. A fiatal művészgárdának legtehetségesebb tagja, *Takáts Mihály* is Bayreuthból hozta magával művészetének tudatát és elismerését. Külföldi példa híján nálunk sohasem részesült volna benne.

Művészeti viszonyaink kezdetlegesek és fejletlenek. Az operaház maga is ideje előtti institúció, mely korábban lett meg szükségleténél. De ha meg van, teremtsük meg létfeltételeit. Legyünk rajta, hogy közönségünk műérzése fejlődjék a fővárosban és országszerte. Teremtsünk izlést, ébresszük föl a kívánságot opera után. Alakuljanak a vidéken operák; a fővárosba pedig vonuljon be művészi és nemzeti szellem. — Amíg meg nem indul a fejlődés ezen a vonalon, bukni fognak intendánsok és kormánybiztosok.

Auditor.

SZEMLE.

Ha mostan csodaszép május hava volna.

Diadal! diadal! diadal! megszületett Ő, polgárjogot nyert Ő, él Ő, nem fulladt meg Ő! S nagy az öröm a liberálisok táborában; tűzek gyúlnak ki a hegyeken s Podmaniczky Frigyes gratulál elvtársainak. A képviselőház föláll és hosszantartó meg-megújuló, lelkes, viharos éljenzésben tör ki.

Máskor az ország házában föllobbant láng ki szokott hatolni az utcára s ott is mindeneket fölgújt. Most... hideg van és nedves az idő; nem fog tüzet a fölséges nép. Tavasszal kifogták a

lovait, majd hogy agyon nem ölelték, azt sem tudta, mint menekedjék a nép imádata elől. Igen ám, de akkor balzsamos, édes tavaszi illat terjedt el a levegőben, mely sétára csalta ki a liberális szíveket; s a liberális szívek újjongtak s megfürödtek Wekerle diadalában és a langy kikelet édes legében. Tavasz volt és liberalizmus, föltámadás és polgárminisztérium, rügyfakadás és általános kötelező civilházasság!

A természet egyesült a történettel s közösen alkottak nagyot.

Ma . . . ma is van Wekerle, polgárminisztérium (Festetics Andor gróffal, a névtelen ügyvéddel), van diadal, van civilházasság, van minden. Csak hajh tavasz nincs!

Ha most tavasz volna, a nép hogy újjongna örömében! Hogy fognák ki újra Wekerle lovait! Mily biztos lenne pozíciója! Mily fényes lenne népszerűsége.

De tél van! A lovakra pokróc kell, az embe-
reken téli kabát van, nehezen mozognak. Kiabálni se jó, mert meghűlnek a fölhevüléstől. Elmarad a tüntetés,* néma a népszerűség!

Ha most tavasz volna, Wekerle nem buknék meg.

Mária Antoinettet s Wekerle Sándort egyaránt a zord tél öli meg. Így csinál a kalendárium történetet.

A nemes ifjúság.

Az egyházpolitikai javaslatok szentesítését szívből üdvözlöm már azért is, mert alkalmat adott egy felettebb tisztos, nagytekintélyű testületnek, hogy a szavait és tetteit szörnyű várokozással leső ország előtt tanubizonyságot tegyen szép és erős nemzeti érzelmeiről, még szebb és erősebb hangjáról s a fáklyahordozás művészetében való jártasságáról . . .

Hiszen megállana végkép a magyar glóbusz, (mely, sajnos, úgyis alig forog), ha a nemes *egyetemi ifjúság* — előzetes buzgó gyűlésezés, bizottságok és albizottságok kiküldése után — nem rendezne szintén fáklyásmenetet a reformok mellett és Bécs ellen, a szükséges szónoklatoktól, éljenektől és abcugoktól kísérve!

Igen, okvetetlen szükséges volt, hogy a nemzet reménye, a haza viruló zöldje is megnyilatkozzék és latba vesse a maga befolyását a kivívott diadal emelésére, a jövőnek biztosítására! Istenem, mivé is lennének, ha ők magunkra hagynának!

—i.

* A t. cikkíró úr fölötte esalódott, mikor azt hitte, hogy minden tüntetés elmarad: az egyetemi ifjak tüntettek. Mikor nem tüntetnek az egyetemi ifjak? L. különben az alábbi cikket. Szerk.

A nyilatkozatok.

Jókai két nyilatkozatot írt egymásután. Egyiknek se volt értelme, a másiknak se. Hanem az elsővel elérte Jókai azt, hogy tisztességes kiadót, kiknek saját vallomása szerint is nagyon sok köszönettel adós, a közerkölcs egyik őre csalóknak nevezte. A másodikkal elérte azt, hogy egész város kacagott s kérdezte: hát akkor minek írta az első? Jókai, a koszorús regényíró, nem azonos Jókai-val, a nyilatkozóval. Amannak hódolat és taps, ennek egyik se jár, legföljebb gúnymosoly. Hogy a nyilatkozás mániája még olyan öreg urakat is elragad, mint aminő Jókai Móric! Eddig csak többnyire kiskorú krakéler-jelöltek nyilatkoztak; s az ő nyilatkozataikban semmivel sem szokott kevesebb lenni a józanság, bölcsesség, ráció, mint Magyarország legnagyobb írójának revelációiban. Instat iam pueritia nova . . .

A magyar törvényhozás.

A magyar törvényhozás részei: 1. a képviselőház, 2. a főrendiház, 3. a római pápa, 4. a király. Ha e tényezők valamelyike nem járul hozzá egy törvényjavaslatához, abból nem lesz törvény.

Így hirdették ezt heteken keresztül a bécsi lapok. Így van-e valóban, e pillanatban nem tudjuk megmondani, de az ügyet mindenesetre tisztázni kell, kijavítani közjogi könyveinket, nehogy a törvénytannal ifjúság hiányos jogi ismeretekkel menjen neki az életnek.

Rutilus.

Kossuth-üldözés.

A katonák tanulnak többi közt történelmet is. Lehetséges azonban, hogy olyanforma castigált történelmet, mint pl. a *kalocsai jezsuita* gimnáziumban, ahol az „istennek nem tetsző” dolgokat, pl. *Hunyadi Mátyás* vagy *II. József* korát egyszerűen kihagyják, nem létezőnek tekintik. Mindazonáltal e korok nem kevésbé léteznek, mint akár I. Lipót vagy Mária Terézia kora. A katonák is némi tévedésben vannak, ha azt hiszik, hogy a történelem tanulását csak azért találták ki, hogy az iskolás gyerekeknek kevesebb idő jusson a játékra. Valóban nem ezért, jó egy pár esztendeje megmondotta már Cicero, hogy a történelem a multból tanulságot nyújt a jövőre.

Mink például *Carlyle* történelméből azt tanuljuk, hogy a francia forradalmat nem XVI. Lajos alatt csinálták, hanem készült az Nagy Károly idejétől vagy még régebbtől fogva, csinálták a fényes, dicső, nagy Lajosok, hozzájárult mind az a sok gazember, „akár csizmatisztító volt, akár souverain úr.” Mert „egyetlen csalás sem vész el, hanem

mint mag eltemetik, hogy nőjön“; * mert „nem szólhatsz vagy tehetsz egyetlen hazugságot, amely hosszabb vagy rövidebb keringés után vissza, ne térne, mint egy a természet valódiságára kiállított váltó és be ne mutattatnék kifizetés végett.“**

A magyar nemzetet se lehet vég nélkül büntetlenül meggyalázni.

Ezt épen *Kossuth* történetéből is megtanulhatnák a katonák. Vagy talán ép az a bajuk, hogy ezt nagyon jól tudják? *Rutilus.*

*

A királysértés.

A reklám legújabb s nem legmagasztosabb fajtája az, hogy fölségsértést követ el egy-egy lapocskára, esküdtszék elé állítják és ott — még a haja szála se görbül meg. Hanem lapjával az egész napisajtó foglalkozik, a tárgyalásról hasábos hirdetések közölnek s az ítéletet megtelegrafálják Bécsbe is. Kell ennél erősebb reklám? Így történt az *Olvasd* címzetű nyomtatvánnyal.

Most egy obszkúrus lapocskára, mélynek nem tesszük meg azt a szolgálatot, hogy a nevét kiírjuk, megirigyelte ez olcsó dicsőséget s a btk. paragrafusai közt evezgetve maga is kibök egy királysértő cikkecskét, igen féltve k.* b. bőrét. Nem a főügyész figyelmét akarom e semmiségre felhívni (ő most úgy is tartana a kudarcától), csak épen jellemzőnek találom, milyen eszközöket nem ragad meg némely egyén, hogy feltűnjék és lapja öt krajcáron vagy két garason elkeljen. Ezelőtt miniszterekre másztak csúnyán, most verik a mellöket, hogy ők milyen bátrak: mit? akár ő Felségét a királyt is! Csak a lapomat vegyétek!

Nohát jó magyar ember ilyesmit nem tesz meg. Az nem él ilyen reklámmal; végre pedig, ha gondol is egyet-mást a királyi dolgokról, azt illő tisztességgel, magyar lovagiassággal — elhallgatja.

Szekeres András.

IRODALOM.

Herczeg Ferenc: Napnyugati mesék. Singer és Wolfner, Bpest, 1895. Herczeg Ferenc érdekes és fényes írói pályájának új fordulópontjára jutott. Költészetének eddig elért sikereit nem értem. A lányok és asszonyok kapták föl, a sejtelmes, ébredő érzések s a kifejelet viharos szenvedélyek rabjai; pedig ezt a nagy kitűntetést eddig nem érdemelte, mert minden írásában csak elméje dol-

gozott, nem pedig szíve. Meseszövése érdekes volt, alakjai jól megrajzoltak. De léha, szívtelen históriák voltak az ő katonanovellái. Realizmusa csak a ruháig ért; itt megakadt s beljebb nem tudott hatolni; hősei nem érző lények, hanem korrekt urak voltak. Úgy, hogy minden figyelmes és mélyen látó olvasója azt érezte ki korrekt novelláiból, hogy ő maga se lehet egyéb perfekt gavallérnál, kinek egyéb célja nincs, mint becsületének akár fegyveres úton megvédése, elegáns ruhái, fényes lakkcipője és a Palkovicsban elköltött ebéd után egy finom szivar.

Új kötete mindenkit meglepett, ki e sajnos megfigyeléseket tette rajta. S mindenkit kellemesen lepott meg. *Szív, érzés* kezd szerepelni Herczegnél. *A lánvirág* hőse nem törődik többé azzal, hogy korrektül járt-e el, mikor rangján alul egy sötét származású, félig-meddig prostituált leányt vesz nőül. Sőt Jurisics börtönbe is kerül, kovácsá is süllyed. A *Sziriusz* kapitánya is melegen érez úgy a tizenharmadik, mint a tizenkilencedik században, pedig hát gróf és a harmadik öregapjának esküvőjén Sulkowsky hercegnővel Kaunitz is jelen volt, Mária Terézia főtróttlija.

Átalában ezt a két kis regényt a szív dominálja. Természetes, hogy az átmenet nem egykönnyen sikerül még olyan tehetségnek se, mint Herczeg. A transzcendens állapot nehézségeit sok mindenben észre lehet venni. Még mindig erősen kísért a mágnásklubbok alávaló becsülete, nyomorult fölfogása a tisztességről, az egyenruha, a kardcsörtetés.

S mélyebbre hatolva, azt látjuk, hogy írónk nem érezheti magát mégse egészen otthonosan az új világnézet levegőjében, mert ime cserben hagyja legnagyobb erőssége, a meseszövése; naívságot, egyenletlenséget találunk a legtudatosabb ifjúnál, fantasztikussá lesz nem pusztán szatirából (erre is hajlandó s ennek kitűnően sikerült példája a *báró Rébusz*), hanem azért, mivel másképp nem bírja megoldani föladatát.

A *Sziriusz* Jules Verne-i bonyodalma, Jurisics rabsága, munkászubbonya mind arra vallanak, hogy Herczeg most keresi igazi útját, a költői nagyság egyetlen lehetséges eszközét, a szív, a melegen érző, fájó, gyötrődő szív szerepeltetését. És sok mindenből lehet következtetnünk, hogy ő ez utat meg is fogja találni. Jessi nemes alakja, a lánvirágé, ki oly tisztán áll szemünk előtt, mint Dosztojevszky isteni Szonyecskája; Jurisics férfias ereje, az üllő tűzétől megvilágított férfias izmai, Csámpor rendőrtisztnek pár vonással is kitűnően megrajzolt vázlata a nagy tehetségnek s az igazi poézisnak művei.

Ha valaki, mi bizonyára szívből kívánjuk Herczegnek, hogy maradjon meg ez úton; s ha a

* *Carlyle*: A francia forradalom I. k. 88. l.

** U. o. I. k. 100. l.

* Kevésbé.

mi szavunkra nem hallgat, majd emlékébe idézzük a Kisfaludy-társaság díszgyűlésén való első szereplését. Úgy-e léha, vértelen, üreslelkű attaséja, ostoba asszonya milyen hidegen hagyták a publikumot? Milyen tűrhetetlen volt fitogtatott cinizmusa, mellyel saját léhaságát igyekezett megmutatni?

Maradjon meg az új ösvényen! E könyvvel megtörte már, aztán járt úton haladhat, s az út mentén annyi szép virágot szedhet a magyar közönségnek. S ez a közönség hálás. Ezer örömmel adja vissza neki virágaiért az elismerés, a méltatás, a népszerűség koszorúját.

Satur.

Pécsi Lajos: Apró történetek. Pécs, 1894. 146 l. Ára? A kötetben foglalt 15 elbeszélésből sok mindenféleképpen ismerkedhetünk meg. A „kis naiva“ békén megfér „egy porció savanyú pajsli“ mellett; Sipulusz és Elta szabadon átdolgozott és hatványozott „élceivel“ szentimentális, könnyekben áradó frázisok vetekednek az elsőbségért; jó, öreg parasztokon kívül (beh kár, hogy mások is írtak róluk!) a legmodernebb doktorokkal is találkozzunk. (Tudj' Isten, ki vette őket először a penájára?) Csak magát, Pécsi Lajos urat kerestem e könyvben, s nem rajtam múlt, hogy hasztalanul. A 15 történetnek valóban legjobb tulajdonsága — melyet szerzőjük is jelzett a borítékon — hogy *aprók*.

Sz. G.

Ignotus. Vallomások. Singer és Wolfner, 1895. Ára 1 frt 20 krajcár. Ignotus igen művelt ember, ki sokat olvasott, sokat látott, sőt — bár fiatal — tapasztalt is; Ignotus igen szépen tud írni, Ignotusnak vannak értékes, becses gondolatai, miket érdemes olyan szépen leírni, ahogy székta, Ignotus mély érzésű, őszinte ember is bizonyos határig. Tehát művelt, tehetséges, elegáns stílusú, gazdag gondolkodású és mély érzésű. Nincs ebben egy betű tödítés se, uraim.

Hanem azért a prózája mégse olyan, amilyen lehetne. Ignotust, mint lassan ölő méreg, pusztítja, sorvasztja milieuje, az iskola, melybe került, a stílus, mellyel ott élnek. A nyakatekertség, a szertelen affektálás, a borongó hazudozás, merengő pózolás, arrogans ítélkezés mindenekről uralkodnak ott, hol ő is hű alattvaló. Ez meglátszik rajta is; ma még csak oly mértékben, hogy élvezetünket prózájának olvasása közben helyel-közzel zavarja; holnap — ha így halad — egészen élvezhetetlenné teszi.

De jó barátai, a nagy filozófusok, kritikusok, dramaturgok, szóval: az irodalom urai — biztosítják, hogy ez a helyes út, melyen most jár. S így nincs kilátás arra, hogy meghallja „ellenségei“

szavát: fordúl vissza, mert agyonölelnék a barátai!

Mindazok közül, kik ebbe a forgatagba belevesznek, a modorosság, affektálás, hazugságok örvényébe, ő éette a legnagyobb kár; ő köztük a legelső tehetség. De már ő is ír ilyen sületlenségeket:

„Ha csak némi súlyt vet arra, hogy hosszú életű legyen a földön, akkor tisztelje a papját és mamáját. Adja át nekik az én tiszteletemet is.“

Ez Elta úr szellemessége, az pedig még most nem méltó Ignotushoz. Majd lassan-lassan oda is eljut.

— r.

Várady Dezső: Fekete világ piros szemüvegen néz-e. Szeged, 1894. Bába Sándornál. Ennek a könyvnek a becses szerzője nagyon jókedvű úri ember lehet. Olyan bolond dolgokat tud mesélni, hogy a hallgatói okvetetlenül a hasukat fogják, ha hallják. Mi, blazirt fővárosiak, ha olvasnók — én nem bánnám, ha pl. Ambrus Zoltán elolvasná — nem tudnók, bosszankodjunk-e, ne vessünk-e? Ajánlom, uraim, hogy ne vessünk. Egy ember, kit vörös haja miatt üldöz végzete, egy szerencsétlen vőlegény, ki úszónadrág híján nem mer kimászni a Tiszából jövődöbéli egész családja szeme láttára, egy törvényszéki gyakornok, ki tévedésből más házába megy — haza lefeküdni és a betoppánó hölgyek előtt „hopp“ szóval kiugrik az ágyból: mindezek roppant ócska, de nagyon furcsa, mulatságos dolgok, mikhez hasonlókat ma úgyse igen olvasunk. Nekem jól esett e könyvben lapozgatni. Ajánlom másnak is.

— r.

Falk Zsigmond dr.: Budapesttől San-Franciskóig Nagyon érdekes könyv. A szerző ugyan nem valami magas szempontból ítél a látottakról, néha felületes is kissé, de eléggé vonzó és kedves. Maguk a dolgok pedig annyira érdekelnek bennünket, hogy még sokkal hiányosabb leírásokat is élvezettel olvasnánk az ifjú világgrésről. Az igyekvő szerző, kit nem vezetett nyereségvágy e műve kiadásában, rendkívül gondos, sőt fényes külsővel látta el munkáját, melynek kiállítása a Pesti könyvnyomda r. t. nagy készültségéről és műizléséről tesz tanubizonyosságot.

Akik az útleírásokban kedvöket lelik, sok élvezettel fogják olvasni e könyvet. Ára?

*

Kőrösi László dr. Jókai Mór. (Budapest, 1894. 307 l. Ára 90 kr.) Ezen életrajz mint a „Korrajzok“ című vállalat 5., 6. és 7. füzeté jelent meg. Bár újat alig találhatunk benne, a szerző az ismert

adatokat eléggé ügyesen csoportosítja. Az egyszerű elbeszélést adomákkal, levelekkel, írók és államférfiak nyilatkozataival s főleg Jókai műveiből vett bőséges és jellemző idézetekkel élénkíti, a nagy író életét, műveit és jubileumát behatóan tárgyalja. Kár, hogy az egyes fejezetek egymásutánjában és terjedelmében néhol rendszertelenség és aránytalanság van. — A folyékony nyelvezetű és csinos kiállítású mű a „Korrajzok” kiadóhivatalában, (Budapest (Andrássy-út 25.) kapható. Sz.

*

Londesz Elek. Marlowe Faustus. Arad, 1894. Klein Mór. Londesz úr igen érdemes munkát végzett, mikor Shakespeare győztes vetélytársának, a kétségtelenül nagy tehetségű s a maga idejében roppant népszerűségű Marlowe drámáját magyarra fordította. A fordítás szép, magyaros és poétikus. Minden dicséret megilleti. A könyv kiállítása azt bizonyítja, hogy tudnak már a vidéken is könyvet nyomni. Nagyon bosszantók a fölötté sűrűn található sajtóhibák. A könyv ára 1 frt s Aradon Gyulay István nyomtatta.】

*

Aigner Lajos: Corvin Mátyás, az igazságos-hoz címzett budapesti szabadkőműves páholy huszonöt éves története 1869—1894. Az elátkozott szabadkőművesek dolgaira vet világot ez a munka, a mely a napokban jutott kezünk közé.

Megtudjuk belőle azt, hogy közéletünk kiváló jelesei: Klapka György, Csáky Tivadar gr., Türr István, Kápolnai Pauer István számos másokkal együtt tagjai voltak ez emberbaráti szövetségnek, mely maga testvéri láncot képezve, mindenkinek vallási és politikai meggyőződését tiszteletben tartva, a haza és emberiség javára működik, és lemondva arról, hogy az ujságok hirdessék áldásos tevékenységét, igazán követik az írás szavait: Ne tudja a balkezed, mit művel a jobb. Ezért is támadhatják büntetetlenül s a tudatlanok félrevezetésével e legmagasztosabb célú szövetséget azok a gazdag főpapok és kath. mágnások, a kik a felekezeti gyűlöletet szítják és nem humánus intézmények számára alapítanak palotákat, hanem a magok egyéni, néha szultáni kényelmére s akik, ha olykor a közjóra milliókból forintokat áldoznak, végig kürtöltetik az ujságokban Kárpátoktól Adriáig.

A kezünkönél lévő könyvből csak egy szabadkőművesi páholy tevékenységéről is annyit tudunk meg, hogy az egész intézmény előtt kalapot kell emelnünk

A Corvin-páholy a társadalmi téren a tisztá emberszeretetből folyó működést fejtett ki; áldásos eszméket és terveket pendített meg, melyek részben

nem valósultak ugyan, vagy megvalósulva kedvezőtlen körülmények közé jutottak, de évek múlva ugyanazon vagy más alakban új életre keltek. Ilyen volt a fővárosi munkás- és iparososztály oktatására a 70-es évek elején alakult *Népoktatási Kör*, melynek csak új életre keltése volt a felnőttek vasárnapi oktatásának a kormány által való elrendelése. A páholy nagy áldozatkészséggel ABC-s könyvet s a felnőttek számára Olvasókönyvet készített. A társadalom legszerencsétlenebb tagjainak, a siketnémák- és vakoknak nevelés-oktatására tevékenyen folyt be s hatalmasan közreműködött a siketnémákat segélyező egyesület létrehozásában. A Corvin-páholy alapította a házi-ipar-egyesületet; sürgette az elhagyott gyermekek felkarolását; nagy része van a lelencügy sikeres megoldásában, amivel bizonyára a kath. papságnak és mágnásoknak is jelentékeny szolgálatot tett. Lelkesen felkarolta annak idején bukovinai csángó testvéreink ügyét s az ottani magyar községi iskoláira kiváló figyelmet fordított. A csavargók foglalkoztatása, a mi szintén már megvalósulás elé néz, a Corvin-páholy eszméje. Végre a Rabsegélyező-egyesületek stb. a szabadkőművesi emberszeretet gyümölcsei. Arról, hogy hány szegénynek, özvegynek, árvának, tanulóifjúnak a sorsát enyhítette, a segélyezésre fordított nagy összegek szólnak.

Csak ennyit kaptunk ki hamarjában ebből a füzetből, de ennyi is elég arra, hogy a szabadkőművesség ellen rosszakaratúlag terjesztett és az utóbbi időben meg-megújuló rágalmak szétfoszljanak és a testvéri gyűlölség, a felekezeti villongás, az arisztokratikus gőg, az önző és telhetetlen papzsák sötét lovagjainak álnoksága kiderüljön. Nem tudjuk elhinni, hogy a szabadkőművességnek ártalmára lehetne a nagyobb nyilvánosság; sőt azt hisszük, ha az emberek ismernék a szabadkőművesség hasznos tevékenységét, ez csak azokra lenne káros, akik nem állják lelkükre venni, sőt kedvteléssel üzik az emberszeretet ezen intézményének rágalmazását.

L.

*

„Ifjúsági Olvasmányok.” A Szerényi-féle „Természettudományi Olvasmányokat” ezelőtt három esztendővel indította meg a Lampel-Wodianer-féle könyvkiadó cég, hogy legyen a magyar ifjúságnak olyan könyve, amelyből a tudomány haladásáról, a természet csodás világában történt felfedezésekről kiváló írók előadása nyomán értesülhet. A tanári körök rendkívüli elismeréssel fogadták a mű első és második kötetét és azt hisszük, ez elismerés nem fog elmaradni most sem, midőn a mű harmadik, fényesen és gazdagon illusztrált kötetét küldik szét. Ebbe is a legkiválóbb szakírók írtak, köztük Herman Ottó, Paszlavszky József,

Borbás Vince, Mágócsy-Dietz Sándor, Bársony István, Chernel I., Pavlitsek Sándor stb. A könyvben a legkülömbözőbb tárgyak változtatják egymást: vadászrajzok, állatok, növények és ásványok leírásai, csillagászati ismeretek közlése, háztartási ismeretek stb., mindez élénken és világosan, az ifjúságnak való modorban megírva. A mellett bőven vannak illusztrációk benne, melyek legnagyobb részét Cserépy és Tull készítették. Az „Ifjúsági Olvasmányokat” igen melegen ajánlhatjuk. A könyv ára díszkötésben 1 frt 80 kr.

„Menazséria.” A legkisebbek számára való pompás képeskönyvet adott ki e címmel a Lampel-Wodianer-czég. A „Menazséria” egy sereg állatot mutat be a picinyeknek, mindegyik alatt pattogó versikével magyarázva a képet. A gyönyörű színnyomatu képeskönyv ára 1 frt 20 kr.

Budapesti bankgyesület részvénytársaság. A Landau Jakab berlini és Erlanger és fiai frankfurti bankcégekkel folytatott értekezletek befejezésre jutottak. A „Budapesti Bankgyesület” igazgatósága mignap tartott ülésében f. hó 22-ére rendkívüli közgyűlés összehívását határozta el, a melyben a jelen három millió frt részvénytőkének *tízmillióra való fölemelését fogja javaslatba hozni.*

Ezen tíz millióból egyelőre csak három millió fog kibocsáttatni, melyből a nevezett két bankház két milliót fix módon átvesz, míg a harmadik millióra az átvételi jog az eddigi részvényeseknek biztosítatik olyképen, hogy minden 3 drb régi részvényre egy drb új részvény — 1895. évtől tovább folyó szelvényivel — esik. A későbbi négy millió tekintetében is, mely a szükséglethez képest az igazgatóság által fog kibocsáttatni, a részvények fele erejéig, amennyiben az 1897-ik üzletév végéig kibocsáttatnak, az optiojog a nevezett bankházaknak, másik fele erejéig pedig az átvételi jog a részvényeseknek biztosítatik. Az átvételi ár úgy a jelenleg kibocsátandó 30.000 drb., valamint az esetleg később kibocsátandó 40.000 drb részvény tekintetében a nevezett bankházak számára ugyanaz, mint a részvényesek számára, a most kibocsátandó 30.000 drb ára darabonként 113½ frt. (1894-iki szelvény nélkül.) A legközelebbi két év alatt esetleg kibocsátandó 40.000 drb ára pedig aránylagosan magasabb.

A részvénytőke fölemelésével a bank eddigi üzletkörének jelentékeny kitágítása is céloztatik, jelesen új üzletágak, mint a záloglevél kölcsön, emisszióüzletek, ipar és egyéb vállalatok alapítása által stb. E feladatok megoldására a nevezett bankházak tevékeny részvétele biztosítva van.

Együttal egy pénz- és váltóüzlet rv.-t. alapítása is elhatározottatott egy millió alaptőkével, mely az ily üzlet keretébe tartozó teendők mellett a Bankgyesület eddigi sorsjegy- és részletüzletét is átvenni fogja. Ezen pénz- és váltóüzlet rv.-t. a Bankgyesülettel a legszorosabb összefüggésben fog maradni

és szervezetében és igazgatásában annak kiegészítő részét fogja képezni. E társaság részvényei a Bankgyesület tárcájában fognak maradni.

Az új igazgatóság 11 tagból fog állni, melyre nézve egyelőre csak annyi van megállapítva, hogy a nevezett bankházak tulajdonosain kívül az eddigi igazgatóknak csak egy része fog belépni, míg másik része a pénz- és váltóüzlet rv.-t. igazgatását fogja átvenni. A bank többi még üresedésben levő igazgatósági állásaira több, a magasabb társadalomhoz, valamint az üzletvilághoz tartozó előkelő egyéniség van kilátásba véve. — A Bankgyesület eddigi vezérigazgatóját Schwarcz Á. urat, ki mintegy 25 évi eredményes működés után, melyet az intézet alapítása óta kifejtett, magas kora következtében visszavonulni szándékozott, megnyerték arra, hogy továbbra is az üzlet kebelében maradjon és a pénz- és váltóüzlet rv.-t. vezetését árvegye.

<i>A teljes mű csak 65 füzetre van tervezve.</i>	<i>Egyedüli történelmi mű, mely a Millen- niumra teljes lesz egészen.</i>
--	---

SZALAY J.

MAGYAR NEMZET TÖRTÉNETE

hatszáz képpel illusztrálva, színes műmellékletekkel ellátva, a történettudomány mai kutatásai alapján átdolgozva, és kibővítve, most füzetekben jelenik meg. **65** nagy, quart alakú, díszmű formájú és kiállítású lesz az egész munka és az egyedüli, mely a millenniumra teljes lesz egészen. Szalay József Magyarok Története megnyerte az *akadémiai jutalmat*. Baróti Lajos professzor átdolgozásában még nyert értékében és most bizonyára legértékesebb minden ilyenmű magyar munka között. A kiadók ambicionálják, hogy millenniumra minden magyar család könyvesházában ott legyen ez a nemzeti biblia és a nagy elterjedésre számítva, mindössze harminc krajcárban szabták meg egyes füzet árát. Ez év november elsejétől kezdve minden hónapban két füzet jelenik meg. Ezekre elő lehet fizetni utalványon, a kiadóhoz küldve az összeget. Tetszés szerint akárhány füzetre.

Előfizethetni:

1 hónapra (2 füzet) 60 krral, ¼ évre (6 füzet) 1 frt 80 krral, ½ évre (12 füzet) 3 frt 60 krral, ¾ évre (24 füzet) 7 frt 20 krral.

A ki meg akarja rendelni e munkát és részleteket kíván szerezni róla, alakjáról, képeiről, beosztásáról, belső és külső kiállításáról: részletes tájékoztatást, terjedelmes, szép füzetet kap ingyért, ha eziránt levelezőlapon az alantírt kiadócéghoz fordul.

LAMPEL R. CWODIANER F. ÉS FIAI

cs. és kir. könyvkereskedésben.

Budapest, Andrásy-út 21. sz.

Felelős szerkesztő: VIKÁR BÉLA.

A „Patria” irodalmi vállalat és nyomdai részv.-társ. nyomása.

Mily papirokat kell most venni ???

Ki ezt óhajtja tudni, forduljon bizalommal alulírt bankházhoz, kliensei különösen utóbbi időben tekintélyes összegeket nyertek. Rendeletük koulánsan és csekély fedezet mellett eszközöltetnek és a vett értékpapirok a nyereség lebonyolításáig pénztárunkban maradhatnak, felvilágosítások és tanácsok készségesen és díjmentesen az összes értékügyletekről adatnak.

Bank- és bizományi ház

SINGER A. és TARSAI

betéti társaság

BUDAPEST, Sebestyén-tér 8-ik szám.

Távíráti cím: Singerbank Sebestyén-tér Budapest.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kínálat.

Eladó ház. A VII. ker. egy 2 emeletes, 10 évig adómentes szép ház, 401 000 frt bérjövdelemmel osztozás miatt jutányosan eladó; készpénzfizetés husz ezer forint. Cím a kiadóhivatalban. 2

Gyümölcsös-kert egy kis házikóval, gyönyörű kilátással, a Gellérthegy déli oldalán, villaépítésre kitűnően alkalmas, azonnal eladó. Cím a kiadóhivatalban. 3

Ház a VII. kerületben. 318 □-öl, 9 évig adómentes, főbérletbe adva 3500 frtért, 30,000 frt ráfizetéssel nov. 1. eladó. Cím a kiadóban. 4

Szép villa, pompás kilátással a Dunára, téli és nyári lakásra berendezve, 7 szoba, konyha, fürdőszoba, veranda stb., azonnal és jutányos áron kibérelhető. Cím a kiadóhivatalban. 6

A felső-lendvai uradalomban egy okleveles gépész keresetlik folyó évi január hó 1-ére a gőzfűrésszel egybekötött gőzmalomba. Bővebbet a kiadóhivatalban. 10

Gazdasági segéd, ki a magyar, német és tót nyelvben jártas, 1—2 évi gyakorlattal bír és gazdasági tanintézetet végzett, azonnal alkalmazást nyer. Cím a kiadóban. 9

Butorozott lakás a Gellérthegyen, tölpre is berendezve, olcsón kiadó, és jelleg: 4 szoba, 2 konyha, fürdőszoba, 2 veranda, istálló, padlás, pince, stb. egész modern berendezés teljesen bebutorozva, nov. 1-től. Cím a kiadóban. 5

Polgári házasság, vagy lézus mint feleségszerző. Igen mulatságos igaz történet. A magyar nép számára iria és jó papra morgóval megszerzette Legifjabb Tatár Péter. Az „Élet” kiadása. Ára 5 krajcár. 7

Kerestetik egy 1200 holdas birtokra nőtlen tiszt: jav dalmazás 200 frt és teljes ellátás. Pályázók forduljanak a kiadóhivatalba. 11

Azonnal eladom vagy bérbeadom 100 kat. holdas jó minőségű birtokomat. Cím a kiadóhivatalban. 8

Kereslet.

Amateurök számára fényképeket olcsón kidolgoz egy szakértő fényképész. Cím a kiadóban. 12

Egy kisasszony, aki keresk. tanfolyamot végzett, szép kézírással bír, magyarul és németül beszél és ír, megfelelő alkalmazást keres. Ideiglenesen díjtalan gyakornokul is kész működni. Cím a kiadóhivatalban. 13

Olasz anyanyelvű, magyarul és németül is tudó fiatal ember (technikus vagy bölcész) mellékfoglalkozást nyer. Cím a kiadóhivatalban. 14

50 krajcártól 5 forintig

alkalmas és célszerű

A JÁNDÉKOK.

Uri, női divat és fehérneműekben

LUSTIG EDE

Kerepesi-út 2. sz.

Minden cikk a szabott árral ellátva kirakatban látható.

Karácsonyi eladás

mélyen leszállított árak mellett a legújabb

köpenyegek, kabátok, gallérok, cappekben

valamint valódi és imitált

ASTRACHAN-GALLÉROKBAN

továbbá az idényi ruha-szövetek, melyek dus választékban raktáron vannak

Kohn és Heller

Budapest, Kossuth Lajos-utca 11. szám.

Dus választék szörme-árakban.

Uj „ÉLET”

ára egész évre 5 frt.

Régi „ÉLET”

teljes évfolyam (I., II., III. és IV.) ára 4 frt.

Megrendelhető az „ÉLET” kiadóhivatalában:

Bpest, Baross-utca 40.

Az arany ember

vagy

arongyosbankó.

Írta: VIKÁR BÉLA.

Az „ÉLET” kiadása.

Ára 10 kr.

Polgári házasság

vagy

Jézus mint feleségszerző.

Humoros költői elbeszélés urak és parasztok számára.

Az „ÉLET” kiadása.

Sok képpel.

Ára 5 krajcár.

Kapható vagy megrendelhető az „ÉLET” kiadóhivatalában:

Budapest, Baross-utca 40. szám.

Párisba utazók figyelmébe!
Mindazok, akik rövidebb vagy hosszabb tartózkodásra Párisba utaznak és családi ellátást óhajtanak, forduljanak e lap kiadóhivatalához, mely bővebb felvilágosítást készséggel nyújt.

Féláron!

A magyar egyházpolitika 1847—1894. Írta: Zeller Árpád. I. k. 70 ív. II. k. 104 ív. Ezeőt 12 frt. — Most 6 frt. — Kapható a kiadóhivatalban.

Rutilus röpirata: **Lázadó papok.** Második kiadás.

Jelige: . . . ahol pap emelt szót,
Ott az igazság megfeszítették.
Petőfi.

A szabadelvű egyházpolitikai reformok körül folytatott szellemi harcban **Rutilus**-nak e kitűnő röpirata — az egész liberális sajtó egyhangú elismerése szerint — magasan kiemelkedik az összes ide vágó irodalmi termékek fölött úgy tartalmával, mint előadásának szokatlanul merész és éles hangjával. Akit a szabadelvűség ügye érdekel, olvassa el a Lázadó papokat: megismerheti belőle a jelent mozgató nagy kérdések valódi állását és megtudja, hogy mit követel a szabadelvűség tőlünk a jövőre nézve.

Megrendelhető az „Élet” kiadóhivatalában. Ára 20 kr. (bélyegeken is elfogadjuk).

Az „Élet” kiadóhivatala.

A „Patria” irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság nyomása.